

odstup místnosti. Znaleckým posudkem, jež soud i sám od sebe mohl si vyžádati, mělo býti zjištěno nejen, že investice v čase, kdy byly pořízeny, měly cenu 17.000 Kč, nýbrž jakou cenu měly ještě v den úmluvy stran, t. j. dne 30. prosince 1924, zda k této době zjištěná hodnota jejich přiměřeně odpovídala 12.000 Kč, jež žalobce žalovanému dal (závazně dáti slíbil) a mohl-li žalobce investic v hodnotě z té doby vzhledem na zjištěnou nájemní dobu 6 let a vzhledem k nájemní činži, kterou jest vyšetřiti, využití způsobem přiměřeným celkové jeho úplatě 12.000 Kč, ročně 2.000 Kč. V tom směru jest odůvodněno žalobcovo dovolání, uplatňujíc důvod vadnosti řízení dle čis. 2 §u 503 c. ř. s. Poněvadž nižší soudy, vycházejíce ze svého právního názoru nepřihlížely k této okolnosti, důležité pro spor, bylo na žalobcovo dovolání rozsudky obou soudů zrušiti a věc vrátiti prvé stolici k dalšímu projednávání a rozhodnutí.

Čís. 5786.

Vmísil-li se kdo sesměšňováním a urážlivým chováním do úředního výkonu vojenské hlídky, pronásledující uprchlého vězně, a hlídka proti němu zakročila, stal se i on předmětem úředního výkonu.

Pokud nebyla vojenská hlídka vzhledem k předpisům služebního řádu oprávněna použití proti rušiteli zbraně.

(Rozh. ze dne 23. února 1926, Rv I 1980/25.)

Předchozí děj vylíčen jest v rozhodnutí čis. sb. 4261. Procesní soud prvé stolice uznal poté žalobní nárok důvodem z polovice po právu. Odvolací soud nevyhověl odvolání ani té ani oné strany. Důvody: Pokud jde o právní posouzení věci, jedná se především o to, zda smrt J-ova byla přivoděna zaviněním státních orgánů při výkonu služby. Zjištěno je prvé soudem, že vojenská hlídka, vyslaná za účelem stíhání uprchlíka, uniknuvšího doprovázejícímu ho vojáku, setkala se s J-em, který si z ní dělal pošklebky a posmíval se jí, pročež byl vojáky hlídky stlučen, tito také po něm střelili a usmrtili ho. Z toho plyne zřejmě, že usmrcení J-ovo přivoděno bylo vojínou, tedy orgány státní správy při výkonu služby. Usmrcení to, jak také prvé soud správně dovodil, stalo se způsobem nezákonným. Třebaže J., jak je zjištěno, choval se vůči hlídce způsobem nepřístojným, nebylo zapotřebí, by vojenská hlídka použila proti němu tak ostrého postupu, jak se stalo. Ze zjištěných skutečností plyne, že hlídka ani občanstvem, ani J-em samým nebyla nijak ohrožena, J. neměl u sebe zbraně, nebránil se, tak že bylo vojenské hlídce sestávající z více osob možno a docela snadno zatknouti ho a předvésti příslušným úřadům. Použití střelné zbraně proti J-ovi nelze tedy omluviti nijakými předpisy a nutno jeho usmrcení přičísti zavinění vojenských orgánů při výkonu služby. Jde dále o to, zda zastřelení J-ovo souviselo snad s mimořádnými válečnými poměry doby. Z výpovědí svědků plyne, že vojenské obsazení města Košic provedeno bylo dne 29. prosince 1918 a že čin, o nějž jde, spáchán byl dne 6. ledna 1919, tedy týden potom. Zjištěno je, že obyvatelstvo města shromážděné

u kostela, u místa činu, se smálo a činilo poznámky, že tolik vojáků honí jednoho uprchlého člověka a že také J. z důvodu toho se nepřistojně choval. Ani obyvatelstvo ani J. nekladli však hlídce odpor, zejména branný odpor. Nelze tedy tvrditi, že usmrcení J-ovo mělo svůj původ a vznik v tehdejších válečných poměrech a souviselo s mimořádnými poměry doby. Útěk zatčeného vojáka a jeho pronásledování hlídkou není mimořádnou událostí, která by se snad přiházela jen v dobách mimořádných, válečných, stává se a to dosti často i v dobách mírových. Dány jsou proto oba předpoklady pro ručení státu za škodu vzniklou nezákonným výkonem veřejné moci. Jedná se dále o to, zda lze přičítati zavinění i samému J-ovi. Chování J-ovo bylo bezprostřední příčinou zakročení vojenské hlídky proti němu. K tomuto zakročení zajisté také přispělo i nepřátelské smýšlení maďarského obyvatelstva města Košic. Nutno proto dovoditi, že smrtelný úraz J-ův přivoděn byl i jeho zaviněním.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného eráru.

D ů v o d y:

Nejvyšší soud souhlasí úplně s nižšími stolicemi, jsa vázán také sám pokyny svého zrušovacího usnesení ze dne 14. října 1924, č. j. Rv I 1000/24 (čís. sb. 4261) a hledě ke stavu věci nižšími stolicemi zjištěnému, jenž, podřaděn pod platné právní pravidlo, výrok rozsudečný úplně ospravedlňuje. Jen ve dvou směrech třeba věc blíže objasniti. Nižší soudy správně praví, že usmrcení J-a stalo se u výkonu služby vojenských orgánů, ale není zřejmo, co pro spornou otázku pokládají za výkon služby, zda stihání uprchlého vězně, či postup proti J-ovi samému, jest však třeba tuto otázku správně si uvědomiti a rozřešiti, by se nezdálo, že rozhodnutí jest v rozporu s rozhodnutím čís. 4310 sb. n. s. V tomto rozhodnutí totiž a několika dalších mu následujících z příčiny konkrétního podnětu výslovně uznáno, že ručení státu ve smyslu Šu 92 úst. list. za škodu způsobenou nezákonným výkonem moci veřejné předpokládá, že osoba, jíž úraz se stal, nebo věc, ohledně níž škoda nastala, byla právě předmětem úředního neb služebního výkonu státního orgánu, jehož zavinění škoda se připisuje. Nestačilo by tedy v tomto případě, že vojenská hlídka byla ve služebním výkonu, ježto honila uprchlého vězně, neboť tento vězeň byl sice předmětem služebního výkonu, ale nejde o škodu jeho osobě způsobenou, nýbrž jde o škodu způsobenou osobě třetí, J-ovi, pokud se týče správněji řečeno jeho pozůstalým jeho usmrcením, a jde tedy o to, zda J. byl předmětem služebního výkonu. Ale právě i k této otázce dlužno rozhodně potakatí. Jakmile totiž J. vmísil se do služebního výkonu vojenské hlídky tím, že, jak nižší stolice zjistily, na ni dělal pošklebky a hlasitým smíchem ji se-směšňoval, a když proto byl účastníkem hlídky K-em pozastaven, naplil mu do obličeje, stal se i on předmětem služebního výkonu, ovšem jiného, a to již tím, že byl účastníkem hlídky pro své urážlivé počínání pozastaven, neboť hlídka byla oprávněna, proti tomu opatření učiniti, jak níže z Šu 77 bod 577 služebního řádu bude doloženo. Věc se objasní ji-

ným příkladem: Projednávali soudce spor, jest předmětem jeho úřední činnosti projednání a rozhodnutí tohoto sporu, a kdyby tedy přestoupením své úřední povinnosti způsobil straně škodu, vzejde této syndikátní nárok, jsou-li tu i ostatní podmínky §u 1 synd. zák. Za to strany, jich zástupci, svědci a znalci nejsou předmětem jeho úředního výkonu, nicméně mohou se jím státi, ač ovšem bude to úřední výkon jiný, mezi to zapadající, na př. dopustil-li by se kdo pořádkového přestupku (§§ 199—201 c. ř. s.), takže by soudce proti němu zakročil, mohla by i tu, kdyby oprávnění své překročil, vzniknouti z toho pro postiženého škoda, na př. kdyby osobě, které by toliko pokutu uložit měl, uložil trest vězení, jenž by hned byl vykonán. Druhá otázka s tím souvisí. Dovolání finanční prokuratury praví, že K. byl nejen oprávněn, nýbrž dokonce povinen J-a okamžitě skoliti, a odůvodňuje to tehdejšími poměry, v nichž takové porušení vážnosti vojska nemohlo býti trpěno, ježto by to mohlo míti dalekosáhlé následky. Ale ovšem dovolání nebylo s to, tento náhled opřítí o nějaké zákonné ustanovení. Ale tu právě má místo předpis služebního řádu již shora citovaný, § 77 bod 577, jenž nařizuje: 1. Každá hlídka jest povinna, pokud to bez újmy jejího vlastního úkolu možno, k zamezení výtržností proti zákonnému pořádku a veřejné bezpečnosti, jež se v jejím nejbližším okolí přihodí, spolupůsobiti. 2. Předpokládá se, že zatčení vinníka (bod 326) nemůže býti provedeno, jest povinna, užití zbraně proti každému, kdo lit. b) dopustí se proti ní hrubé urážky, v níž přes dané napomenutí pokračuje. 3. V pokojných poměrech nemá však nikdy býti střeleno, stačí-li k dosažení cíle užití bodáku. Bod 326, v druhém odstavci zmíněný, jedná jako bod 324 a 325 jen o zatčení osob vojenských, nikoli i civilních. Sice dále bod 329 jedná v al. 2 a bod 330 v al. 4 též o zatčených civilních osobách, avšak netřeba rozhodovati, zda se to vztahuje jen na případ bodu 326 posl. al., když vojenské osoby (třeba tedy také hlídka) byly státní neb městskou policií o přispění požádány, zda tedy lze či nelze vycházeti v souzeném případě z předpokladu, že by hlídka byla měla přikročiti k zatčení J-a, jak se nižší stolice domnívají; neboť, byla-li hlídka oprávněna vlastně jen k zatčení J-a, je provinění její tím těžší, když ho usmrtila. Z obsahu bodu 577 vyplývá, že sice hlídka byla oprávněna užití proti J-ovi zbraně, protože se dopustil proti ní hrubé urážky, a také byla splněna podmínka, že uražeč má napřed býti napomenut, neboť to, že ho K. pozastavil, dlužno pokládati rozhodně za takové napomenutí; avšak podle odst. 3 nemělo na výtržníka býti střeleno, protože podle celé situace musí se celý případ pokládati za případ poměrů pokojných. Šloť jen o to, že vojenská hlídka stíhala uprchlého vězně a lid, který se tu, jak to při takových příležitostech bývá, nashromáždil, dělal si z toho nemístné žerty. O nějakém útočném úmyslu tohoto shluku lidí vůči hlídce nemůže býti řeči, když se ani netvrdilo a nebylo zjištěno, že by zástup snad byl disponoval nějakými zbraněmi nebo že by byl se vůbec tvářil činiti hlídce činný, neřku-li branný odpor; zástup omezil se pouze na slovní poznámky a smích. Lze sice dle ovzduší, z tehdejší doby známého, najisto souditi, že smýšlení lidu na Slovensku nebylo všude čs. vojsku přátelské a chování se zástupu, o nějž jde, svědčilo bezpečně o zaujatosti jeho

v neprospěch hlídky, avšak situace zřejmě nebyla v žádném směru hroživou, nýbrž dle stavu věci nižšími stolicemi zjištěného určitě úplně bezpečnou, tudíž pokojnou ve smyslu hořejšího předpisu, k čemuž odkázati možno na obsah již nižšími soudy dovolané zprávy posádkového velitelství v Košicích ze dne 24. února 1925, jenž se se zjištěním tím shoduje, a zprávy ministerstva Národní Obrany ze dne 16. března 1925, která v podstatě také neobsahuje nic více, než že smýšlení obyvatelstva nebylo čsl. vojsku přátelské. Jestliže tedy, jak nižší stolice zjistily, vojáci stloukli J-a pažbami a jeden ho bodl do spodní části těla nasazeným bodlem, lze to ještě s hořejším předpisem bod 577 lit. b) srovnati; že však potom asi tři vojáci poodstoupili a po J-ovi střelili, načež on mrtev k zemi klesl, tato střelba, která dle dobrozdání v trestních spisech založeného byla příčinou J-ovy smrti, jak lékaři uznali, byla už překročením mezi hořejším předpisem, jenž ji pro pokojnou situaci zakazuje, vytčených, a jest tu nezákonný výkon moci veřejné. Nezákonnost ta byla však zaviněna, protože pro překročení předpisu nebyla uvedena vůbec žádná omluva. Hlídku vedl dle zjištění nižších stolic poručík, který musil předpisy znáti a bylo tudíž jeho věcí, aby byl střelbu nedopustil, ale ani se netvrdilo, že by byl vůbec i jen pokus učinil, zastřelení J-a zameziti. Podle toho všeho J. byl zastřelen jen proto, že hlídka pustila uzdu svému hněvu, místo aby jednala s rozvahou. Ale žádost schladiti si, jak se říká, žáhu, neomlouvá; neomlouváť ani při nutné sebeobraně, neboť omluvou jest tu teprv, když napadený překročil míru sebeobranu z leku, zděšení nebo strachu, nikoliv však když tak učinil veden žádostí odplaty, chtěje si zjednatí odvetu, neboť právomoc trestní nenáleží jemu, nýbrž úřadu (§ 3 písm. g) tr. zák. voj., § 2 písm. g) tr. zák. hist. zemí, § 79 tr. zák. slov.). Vina tedy záleží v tom, že poručík to dopustil a trpěl, by J. byl zastřelen. Kdyby se však vycházelo z toho, že poručík neznal předpisu, záleží jeho vina v tom, že ho neznal, neboť bylo jeho povinností znáti předpisy služebního řádu pro služební výkon, který prováděl, proto právě služební řád jest vydán (§ 1299 obč. zák.). Doložiti dlužno, že dne 6. ledna 1919, kdy se případ stal, platil právě shora dovolaný služební řád z roku 1873. Byl sice v roce 1922 vydán ministerstvem Národní Obrany služební řád nový, avšak ten v době skutku ještě ovšem platiti nemohl. Když shora ukázáno, že situace byla pokojná ve smyslu bodu 577 — nepokojnou může býti i v čase míru, na př. když nastanou vnitřní nepokoje, třeba jen místní (pobouření) — je tím také vyvráceno stanovisko finanční prokuratury zaujímané ještě v dovolání, že poměry byly abnormální, mimořádné. Než, kdyby tomu i tak bylo, t. j. kdyby poměry v Košicích vůbec bývaly té doby mimořádné následkem válečného stavu, zůstal přece souzený případ jimi nedotčen, a jest tedy případem mírovým, o kterémž rozdílu blíže pojednáno v zdejším zrušovacím usnesení shora citovaném. Nicméně doložiti dlužno, že i pro případ pobouření má služební řád v bodu 516 lit. b) ustanovení, že zbraně má se užití k potlačení pobouření, když oddíl činem byl napaden a stanoví bod 517, že křik a pískot, obyčejný to zjev ve shlucích rozčileného davu, nesmí, pokud takové nepřátelské projevy nehrozí nebezpečím pro oddíl, sváděti k užití zbraně, zvláště

však ne ku střelbě. Blíže toto ustanovení rozbíratí není zde nutno. Má-li konečně dovolání za to, že se neví, kdo vlastně J-a zastřelil, odporuje toto mínění zjištění nižších stolic, že to byli vojáci »řečené hlídky«.

Čís. 5787.

Postřelení honce hajným při dohledávce. Zavinění hajného, nechal-li, jda po kluzké a neschůdné cestě s nabitou puškou po myslivecku zavěšenou jíti honce před sebou, a spoluzavinění zkušeného honce, šel-li za těchto okolností před hajným.

(Rozh. ze dne 23. února 1926, Rv I 2178/25.)

Žalobce byl při dohledávce na srnčí postřelen žalovaným hajným. Žalobce šel v ochoze, propleteném kořeny, před hajným, nesoucím nabitou pušku po myslivecku řemenem nazad a hlavní kupředu, hajný na kořenu sklouzl, padl na strom, puška zavadila o strom, spustila a rána zasáhla žalobce. Procesní soud první stolice neuznal žalobní nárok důvodem po právu, odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud uznal žalobní nárok z polovice důvodem po právu.

Důvody:

Dle čis. 4 §u 503 c. ř. s. jedině uplatněný důvod dovolací jest opodstatněn, neboť věci nedostalo se v rozsudcích nižších soudů správného posouzení právního, když bylo uznáno, že úraz žalobcův se stal náhodou ve smyslu §u 1311 obč. zák., za kterou žalovaný neručí. Nelze mu sice přičítati za zavinění, že po skončené léči nevytáhl z pušky patrony a šel na dohledávku za postřelenou zvěří s nabitou puškou, ježto je těžko myslitelné, by se myslivec vydával na stihání postřeleného srnčího kusu s puškou prázdnou. Za to však žalovaný nesměl trpěti, aby těsně před ním kráčel honce, najmě když puška byla zajištěna jen spuštěním kohoutku a ochoz, kudy šel žalovaný za žalobcem, byl podle vlastního udání žalovaného propleten vyčnívajícimi kořeny stromů a byl v době žalobcova úrazu blátivým a kořeny samy byly značně vlhké. Každý myslivec při obyčejných schopnostech (§ 1297 obč. zák.), tím spíše žalovaný jako hajný podle svého povolání (§ 1299 obč. zák.) musel předvídati, že na takové cestě může snadno uklouznouti, a že při pádu, když spuštěný kohoutek zavadí o překážku, může z nabitě pušky vyjítí rána, jak se v tomto případě také skutečně stalo. Za těchto nebezpečných okolností nesměl žalovaný žádným způsobem trpěti, by žalobce, který mu při dohledávce jako honce pomáhal, kráčel a to dokonce jen několik málo kroků před tím, zejména když, jak sám udává, pušku nesl po myslivecku řemenem nazad a hlavní dopředu a tedy s tím počítati mohl, že, kdyby uklouzl a rána z pušky vyšla, podle obyčejného běhu věci vyjde dopředu. Nemohl-li se žalovaný bez honce obejítí, měl tudíž žalobce